

Vážené kolegyně a vážení kolegové,

válka... máme štěstí, asi nikdo z nás ji nezažil. Starší generace byla jiná (mí rodiče byli na Slovensku partyzáni). Teď je válka kousek od nás. Tisíce Ukrajinek prchly před válkou do Česka a na Slovensko. Začali jsme je vyšetřovat. Prakticky všechny jsou ve stresu, často v depresi, anxiózní. Vidíme také změny na MRI. Testují je dvě ukrajinské psychologičky, které také uprchly před válkou a pracují teď s námi. Sofie Berezka a Tetjana Yevmenova. Vedle psychologických testů s vyšetřovanými asi hodinu nebo i déle mluví o jejich akutním osudu. Ze Sofiiniých poznámek:

... byla v Charkově, když začala nepřátelská ofenziva, raketa zasáhla sousední domy, výbuch způsobil, že na chvíli přestala slyšet. Její kamarádka byla v autě postřelena... je ve stresu, při náhodných dotecích se třese, má tinnitus... budí se v noci, má záchvaty paniky...

... s manželem a šestiletým dítětem byli během okupace měsíc v Mariupolu. Ve sklepě strávili týden. Během rozhovoru pláče a říká, že v Mariupolu neustále plakala. „Nemohla jsem přestat plakat. Řekli mi, abych se vzpamatovala, že mě sleduje dítě. Moje šestiletá dcera se chovala, jako by byla starší než já, snažila se mě uklidnit, obejmout. Pořád jsem jen brečela. Jsem vděčná Bohu, že jsme odtamtud odjeli živí“...

... bratr bojuje na východě Ukrajiny u Bachmutu. Má velké obavy o jeho život...

... rodiče a bratr byli v bombardovaném Mariupolu... myslela, že její rodiče byli zabití... se svou dcerou a manželem dva týdny nemluvila kvůli silnému šoku... je stále depresivní a úzkostná...

... „v Charkově, který byl cílem útoku, jsme byli týden. Pro mě však byla nejhorší cesta z Charkova, bombardování bylo šokující. Po válce se u mě objevila silná úzkost: děsil mě hluk, letadla. Víte, na co jsem se

zeptala jako na první věc, když nás v Brně přijali? Zeptala jsem se, kde je sklep, abych se schovala před bombardováním.“

... když opouštěla Ukrajinu s dcerou, cesta byla náročná a stresující, trvala šest dní... neměly dostatek jídla, bylo to velmi děsivé... je depresivní...

... strávila měsíc v Mariupolu, kde probíhaly boje... měla takovou úzkost, že nemohla ani spát, ani zaujmout vodorovnou polohu „Myslela jsem, že když si jen lehnou, tak umřou“... „dovedete si představit, jak jsme se cítili, když jsme v desátém patře koukali z okna a sledovali, jak náš byt hoří? Během jedné minuty jsme přišli o všechno“... je velmi úzkostná...

... do České republiky přijela se svým šestiletým dítětem ze Slovjanska. Válku prožila dvakrát. V roce 2014 a 2022. Teď se s celou rodinou schovávali ve sklepech. „Spali jsme v šatech, protože člověk musí být připraven rychle utéct ze sklepa na ulici. Někdy jsme museli jít do sklepa i třikrát nebo čtyřikrát

za noc. Byla tam velká zima a vlhko. Ale pro mě byla nejhorší ta cesta. Nebyl čas přemýšlet o tom, kam jedeme, kam vezmu své dítě. Davy, spousta lidí, přeplněná nádraží, vagony. Děti i dospělí plakali. Vzpomínám si, jak jsem se snažila své dítě uklidnit. Ve vlaku plakala a křičela: „Mami, proč jsi souhlasila, že tam půjdeš, není tam žádný sklep, všichni zemřeme“. Pokaždé, když vlak zastavil uprostřed pole a zazněl poplach, sevřelo se mi srdce. Manžel a rodiče zůstali na Ukrajině.

Uvádím jen pár příkladů, podobných rozhovorů bylo hodně, prakticky všechny Ukrajinky jsou ve stresu. Musíme jim pomáhat.

Na vaše příspěvky se i s redakční radou těší prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc., FCMA, FANA, FEAN

předseda redakční rady

Obr. 1. Část našeho týmu testujícího stres u Ukrajinek; vpravo ode mne Tetjana, vlevo Sofie, dále moji doktorandi Monika (antropoložka) a Pavel (biomedicínský inženýr)

